

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Typer och kategorier som länkningsystem inom flerspråkig
konstruktikografi

Mats Lelie

Kandidatarbete, SV1318, 15 hp
Ämne: svenska med språkvetenskaplig inriktning C
Termin: HT 2018
Handledare: Benjamin Lyngfelt

Abstract

A language can be seen as a multitude of different constructions, which consist of one or more lexical units often tied together by grammatical principles. Constructicons are online databases covering some of these language-specific constructions. This work explores the possibility of connecting different languages' constructicons with the help of Crofts (2018) comparative concepts. These concepts serve the function of describing language traits not specific to certain languages. The grammatical categories and so-called types of the Swedish constructicon are being compared with these concepts to see how well they could serve multilingually. The types, more so than the grammatical categories, hold up decently against these concepts. This indicates a possibility of utilising this form of categorisation in connecting different languages' constructicons to achieve, for example, easier translation of more complex language constructions. The type system, however, needs to be adjusted and expanded somewhat in order to achieve this goal. Firstly, each type needs a definition in order for clear boundaries to be set for which constructions to include. Secondly, several types would need to be adjusted or added for the system to conform to the comparative concepts.

Nyckelord: *konstruktionsgrammatik, konstruktikografi, konstruktikon, jämförelsebegrepp, översättning, språkjämförelse*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	3
2.1. Konstruktionsgrammatik	3
2.2. Ramsemantik	4
2.2.1. Ramar	4
2.2.2. FrameNet.....	5
2.2.3. Flerspråkig tillämpning	6
2.3. Jämförelsebegrepp	7
2.4. Konstruktikon	9
2.4.1. Det svenska konstruktikonet	9
2.4.2. Andra konstruktikon	13
2.5. Tidigare studier och tillämpningsmöjligheter.....	14
3. Material och metod	16
4. Resultat och analys	18
4.1. Resultat	18
4.1.1. Typen överensstämmer med ett jämförelsebegrepp.....	18
4.1.2. Olika abstraktionsnivå och delvis överlapp	20
4.1.3. Typen saknar motsvarande jämförelsebegrepp.....	23
4.1.4. Kategorierna och deras motsvarande jämförelsebegrepp	24
4.2. Analys.....	25
5. Diskussion.....	28
6. Litteratur	30
7. Bilaga: tabeller över typerna och kategorierna i det svenska konstruktikonet och deras motsvarande jämförelsebegrepp	32

1. Inledning

Traditionellt anses språk vara en kombination av lexikon och grammatik. Konstruktionsgrammatik, som ligger till grund för denna uppsats, beskriver däremot språk som ett kontinuum av konstruktioner som sträcker sig från generella (traditionellt grammatiska) till specifika (traditionellt lexikala) konstruktioner. Dessa fungerar då som en förbindelse mellan form och funktion. De innehar en stor potential när det kommer till översättningsverktyg, eftersom de beskriver språk på ett mera praktiskt sätt än vad den klassiska teorin gör genom att redogöra för konstruktionerna som människor använder sig av istället för enstaka ord eller teoretiska regler. Genom att digitalt översätta hela konstruktioner istället för enskilda ord kan bättre översättningar framställas.

I dagsläget är det svårt att hitta översättningar till konstruktioner så som metaforer och uttryck utan goda kunskaper inom båda språken. Det är inte så enkelt som att öppna en ordbok och se efter hur man säger ett visst ord på ett annat språk. Dock finns mycket av grunden till ett bredare översättningsverktyg färdigt i form av konstruktikon. Inom många språk som bland annat svenska har forskare börjat med att dokumentera en del av språkets konstruktioner, liknande ett lexikon. Genom att länka dessa databaser över språkgränserna skulle möjligtvis ett översättningshjälpmedel kunna skapas som tar oss längre än vad en ordbok gör.

Dock är konstruktikonprojekten ofullständiga i dagsläget och de kommer troligtvis aldrig att omfatta alla ett språks konstruktioner. "[...] a full account of all the constructions is not only practically but also theoretically impossible" (Lyngfelt, Bäckström, m.fl., 2018:101). Det utesluter inte att ett urval semantiska domäner kan dokumenteras för att sedan kopplas till andra språk. I detta arbete undersöker jag just hur man kan gå tillväga för att länka olika språks konstruktikon så att de i framtiden kan användas till bland annat översättning. De olika kategoriseringssätt som används i det svenska konstruktikonet, i synnerhet typsystemet, undersöks med avseende på detta mål.

Syftet med undersökningen som presenteras här är att komma fram till om och hur väl de kategoriseringssätten i det svenska konstruktikonet fungerar i ett flerspråkigt

sammanhang genom att jämföra dem med Crofts (2018) jämförelsebegrepp. Dessa begrepp beskriver språkliga aspekter som inte är språkspecifika. Frågan jag utgår ifrån genom undersökningen är: hur väl fungerar typer och kategorier som potentiell grund till en flerspråkig jämförelse mellan olika konstruktikon?

I nästa kapitel går jag igenom bakgrunden till denna undersökning. Konstruktionsgrammatik förklaras, varpå språkjämförelse överlag problematiseras och en redogörelse av olika konstruktikon följer. I kapitel 3 ges en översikt över materialet jag använder mig av i undersökningen och vilka metoder jag använder för att komma fram till resultaten som redovisas i kapitel 4. Slutligen avslutar jag med en diskussion i kapitel 5.

2. Bakgrund

Teorin bakom detta arbete är konstruktionsgrammatik. I avsnitt 2.1 redovisas kort vad detta är för något och några nyckelbegrepp så som *konstruktion*, *konstruktionselement* och *konstruktikon* förklaras. Sedan, i avsnitt 2.2, redogörs för ramsemantik. Denna teori lägger tillsammans med konstruktionsgrammatik grunden till arbetet. I avsnitt 2.3 ges några ord om jämförelsebegrepp, vilka spelar en stor roll i själva undersökningen. Därpå ges i avsnitt 2.4 en översikt över olika konstruktikons struktur och i synnerhet det svenska behandlas utförligt. I avsnitt 2.5 avrundar jag kapitlet med en redogörelse om tidigare studier och tillämpningsmöjligheter.

2.1. Konstruktionsgrammatik

Traditionellt sett betraktas språk som en kombination av å ena sidan lexikon och å andra sidan grammatik. Ord kombineras efter särskilda regler för att bilda satser och fraser och på så sätt skapa mening. Konstruktionsgrammatik anser att situationen är mera komplex än så. Istället för två åtskilda delar som kombineras, ses språket som ett kontinuum av konstruktioner. På ena sidan av kontinuumet finns generella konstruktioner och på andra sidan finns specifika. De generella konstruktionerna kan ses som den klassiska grammatiken; denna sida består av konstruktioner så som *sats*, *preposition* och *adjektivfras*. Den specifika sidan består i sin tur av lexikala enheter, enskilda ord.

I mitten av kontinuumet finns större konstruktioner som varierar i specificitet beroende på hur nära vardera ändan av kontinuumet de står. Exempel på sådana är (dessa är hämtade ur det svenska konstruktikonet, se avsnitt 2.4.1): **Adj-are_än_adj-ast** (ex.: ”bättre än bäst”), **verba_lagom** (ex.: ”skryt lagom”) och **för_antal_tid_sedan** (ex.: ”för många år sedan”). Sådana konstruktioner är uppbyggda av olika konstruktionselement som kan få semantiska och grammatiska benämningar. I ”bättre än bäst”, till exempel, fungerar *bättre* som *property*, *än* som *subjunktion* och *bäst* som *corresponding*. *Property* och *corresponding* är semantiska roller, medan *subjunktion* är en grammatisk kategori.

”[A] lexicon alone will not capture all of the meaningful units of language” (Lee-Goldman & Petruck 2018:19). Det är på grund av denna ofullständighet som

konstruktikon har skapats världen över, för att dokumentera hela ett språks spektrum av konstruktioner. Som nämndes i föregående kapitel kan sådana databaser aldrig bli fullständiga beskrivningar av ett språk, men de kan i alla fall täcka en större del av språket än vad lexikon kan.

2.2. Ramsemantik

Varje språk är kopplat till en specifik kultur som skiljer sig på många sätt från andra kulturer i världen, vilket gör att språk skiljer sig åt inte enbart strukturellt men även i vad de kan förmedla (eller snarare vilka företeelser som förmedlas enklast). Ändå finns det saker som alla människor på något sätt måste kunna uttrycka. Semantik betraktar jag av den anledningen som mera universell än grammatik, och det är därför jag tror att det är meningsfullt att inkludera semantisk teori i språkjämförelse. Av alla olika semantiska teorier har jag valt att redogöra för ramsemantik, på grund av att det redan är aktuellt som jämförelseverktyg (se avsnitt 2.5) och på grund av dess starka anknytning till konstruktikonprojekten (se avsnitt 2.2.3). I avsnitt 2.2.1 förklaras vad ramar är för något och i avsnitt 2.2.2 presenteras FrameNet, en digital resurs som dokumenterar ramsemantik. I avsnitt 2.2.3 behandlas flerspråkighet som tillämpning av den här teorin.

2.2.1. *Ramar*

Fillmore (2006, [1982]) beskriver ramsemantik som ett nytt sätt att betrakta betydelse. Lexikal betydelse ses som en ram som innehåller en mängd andra element. Att *kunna* ett ord innebära då att man förstår allt som det ordet framkallar. Fillmore (2006:374) exemplifierar detta med hjälp av företeelsen *verktyg (tools)*:

To know about tools is to know what they look like and what they are made of – the phonology and morphology, so to speak – but it is also to know what people use them for, why people are interested in doing the things that they use them for, and maybe even what kinds of people use them.

Som konkret exempel betraktar vi ramen *Trap*. Varje ram består av olika ramelement som tillsammans utgör ramen. I detta fall är ramelementen: *Deceiver* (1), *Trap* (2), *Victim* (3) och *Descriptor* varav de första tre är kärnelement. Dessa tre element ingår alltid i ramen. Det vill säga för att kunna förstå den lexikala betydelsen hos ordet *trap* måste man vara medveten om hur dessa element samspelar för att skapa den betydelsen. *Descriptor* är ett icke-kärnelement vilket innebär att den utgör ett valfritt tillägg till ramen, i detta fall en beskrivning av fällan. Kärnelementen beskrivs så här:

- (1) Deceiver [dec] – The Trap is orchestrated by a Deceiver.
- (2) Trap [tra] – The Trap is a device, strategy, or system designed to mislead and cause harm to a Victim.
- (3) Victim [vic] – The Deceiver intends to mislead and cause harm to the Victim by means of the Trap.

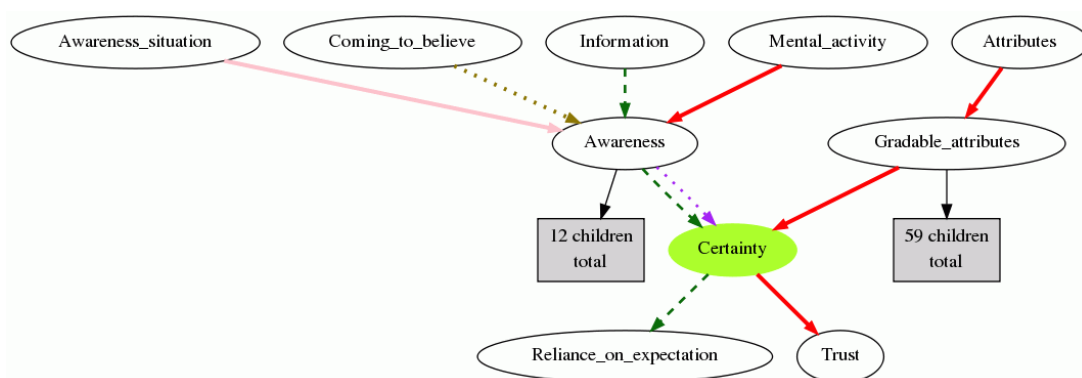
Ramen som helhet står även i samband med andra ramar i olika sorters relationer. *Trap* är en användning av *Intentional_deception*, vilket ärver egenskaper av *Deception_end*. *Deception_end* är i sin tur en underordnad ram av *Deception_scenario* och ger egenskaper till *Deception_succes*. *Intentional_deception* och *Fall_for* är perspektiv på *Deception_succes*. *Trap* ger även egenskaper till ramen *Prank*. Den lexikala betydelsen av ordet *trap* beskrivs inte bara med hjälp av ramelementen, men också genom dessa andra ramar. Man behöver veta att en egenskap av en fälla är avsiktligt vilseledande, vilket i sin tur är en form av vilseledande i allmänhet. Lyckat vilseledande är en annan specifik form, och på engelska kan man använda sig av konstruktionen *fall for* om någon eller något blir fången i fällan. För att förstå ordet *prank* gäller detsamma, utöver att en *prank* är en sorts fälla.

2.2.2. *FrameNet*

Som framgår ur det inledande stycket till detta kapitel är FrameNet¹ en digital resurs som dokumenterar ramsemantik. I handboken till FrameNet beskrivs projektet så här: ”The Berkeley FrameNet project is creating an on-line lexical resource for English, based on frame semantics and supported by corpus evidence.” (Ruppenhofer,

¹ <<https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/>>

Ellsworth, Petruck, Johnson, Baker, m.fl., 2016:7). FrameNet är alltså ett stort nät av olika ramar och lexikala enheter som är kopplade till varandra på olika sätt. Dessa relationer visualiseras tydligt i FrameGrapher², ett verktyg som presenterar FrameNets ramar (se figur 2).

Figur 1: utdrag ur FrameGrapher

FrameNet har alltså ram-till-ram relationer som motsvarighet till ett kategoriseringsätt. Dessa kategorier är dock perspektivberoende genom att FrameGrapher visar kopplade ramar beroende på vilken ram man har valt.

2.2.3. Flerspråkig tillämpning

Boas (2010:9), som här skriver om kontrastiv konstruktionsgrammatik, fångar ramsemantikens potential vid flerspråkig tillämpning med de här orden: ”Using semantic frames to describe these semantic differences allows us to capture them systematically in one language, and also across languages, thus demonstrating that semantic frames are in principle a useful tool for cross-linguistic constructional analysis.” Den här slutsatsen ges i samband med en undersökning som jämför tre olika perspektiv på ordet *announce* inom FrameNet-ramen *Communication* från det engelska till det tyska språket. Olika perspektiv på ramen visar sig i olika syntaktiska mönster på engelska och olika översättningar till tyska. Vilka konstruktioner som används i samband med *announce* beror alltså på vilken betydelse man vill uttrycka.

² <<https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/FrameGrapher>>

Ramsemantik tillämpas praktiskt på det engelska språket i form av FrameNet, vilket i sin tur blev grunden till det engelska konstruktikonet (se avsnitt 2.4.2) och har använts för lexikala språkjämförelser (se avsnitt 2.5). Det engelska konstruktikonet blev även en inspiration till andra konstruktikon, vilket innebär att språk som inte nödvändigtvis är nära släkt med varandra (till exempel tyska och japanska) använder sig av samma infrastruktur för att dokumenteras. Detta är ett tydligt bevis på att ramsemantik, eller mer specifikt ramar, kan fungera väl som ett universellt språkjämförelseverktyg.

2.3. Jämförelsebegrepp

I det inledande kapitlet ur sin bok *Radical Construction Grammar* beskriver Croft (2001:61) problemet med språkjämförelse och lösningen på det problemet så här:

[...] there is no universal syntactic template to which the grammars of all particular languages conform. Nor is there an inventory of universal syntactic categories, relations or even constructions which the grammars of all particular languages draw from. [...] The universals of language are found in semantic structure and in symbolic structure, that is, the mapping between linguistic function and linguistic form.

Croft menar alltså att nyckeln är en koppling mellan form och funktion om universella språkliga fenomen ska fångas. Denna koppling kan realiseras på olika sätt. Det semantiska värdet som Croft syftar på har behandlats i tidigare studier (se avsnitt 2.5) med hjälp av semantiska ramar. Teorin bakom dessa är ramsemantik, vilket presenteras i avsnitt 2.2. En annan möjlighet till språkjämförelse ges av Crofts (2018) *comparative concepts*, som jag hädanefter kommer att kalla för *jämförelsebegrepp* (ett förslag på en svensk översättning). Dessa begrepp behandlar utöver semantiska fenomen även mera praktiska saker så som konstruktioner och hur de förmedlas syntaktiskt.

Jämförelsebegrepp, så som de beskrivs i Croft (2018:17) är teoretiska begrepp som bygger på språktypologiska jämförelser. De är generaliseringar av språkliga fenomen som är gemensamma för ett stort antal språk. Croft anger fyra typer av

jämförelsebegrepp: *semantic category (sem)*, *information structure category (inf)*, *construction (cxn)* och *strategy (str)*.

Semantic category (sem) omfattar jämförelsebegrepp som tar fasta på semantiska egenskaper hos en situation. Det syftar alltså på en viss händelse som då kan förmedlas med hjälp av konstruktioner. Exempel på *sem*-jämförelsebegrepp:

(4) **undirected change (sem)** – *the ball bounced around the room*

(5) **indirect causation (sem)** – *I had the students fill out the questionnaire*

Information structure category (inf) handlar om hur den förmedlade informationen struktureras på ett mera allmänt plan. Fokus ligger vid kontexten och diskursen som helhet snarare än på ett konstruktionsspecifikt plan. Exempel på *inf*-jämförelsebegrepp:

(6) **modification (inf)** – *a furry cat*

(7) **generic (inf)** – *You can't come to the party without an invitation.*

I exempel (6) är informationsstruktureringen sådan att viss information (*furry*) läggs till en referent (*cat*). Exempel (7) är informationsstrukturerad i och med att *You* refererar till den generella kategorien människor och inte till en specifik referent.

Construction (cxn) beskrivs som "any pairing of form and function in a language (or any language) used to express a particular combination of semantic content and information packaging" (Croft 2018:17). Detta innebär att en konstruktion är en grupp av språkliga uttryck som dels har sin semantiska innebörd och informationspaketering gemensamt och dels siktar på att fånga de gemensamma dragen och abstrahera bort från de specifika. Med andra ord är en konstruktion en kombination av form och funktion. Exempel på *cxn*-jämförelsebegrepp:

(8) **comparative form (cxn)** – *more intelligent*

(9) **measurement forms (cxn)** – *three foot long*

Strategy (str) är då hur ett uttryck konstrueras: "a construction in a language (or any language), used to express a particular combination of semantic content and information packaging (the 'what'), that is further distinguished by certain characteristics of grammatical form that can be defined in a crosslinguistically consistent fashion (the 'how')" (Croft 2018:19). Det finns många olika sorters strategier, men i det här arbetet går jag inte igenom dem på djupet. Allmänt kan sägas att en strategi är en form av en konstruktion som står för hur innebörden av den

konstruktionen förmedlas syntaktiskt, oftast genom ett specifikt konstruktionselement. Exempel på *str*-jämförelsebegrepp:

(10) **preposition (*str*)** – *on the table*

(11) **compounding (*str*)** – *doorknob*

Exempel (10) är ett *str*-jämförelsebegrepp (och inte *cxn*) därför att vissa språk använder sig av denna strategi för att markera funktioner som andra språk uttrycker med till exempel kasus. Exempel (11) är ett *str*-jämförelsebegrepp eftersom det som blir sammansättningar i vissa språk kan exempelvis bli olika typer av fraser i andra. I båda fall rör det sig alltså om mindre generella sätt att uttrycka en viss konstruktion.

2.4. Konstruktikon

Ordet *konstruktikon* kan syfta på två olika saker: antingen den teoretiska betydelsen (språk som helhet är ett konstruktikon i och med att de är uppbyggda av konstruktioner) eller den praktiska betydelsen (en motsvarande deskriptiv resurs) (Lyngfelt 2018:2). I det här arbetet fokuserar jag på den senare betydelsen. Liknande samlingar av rent lexikala konstruktioner finns redan i form av ordböcker, så alla andra konstruktioner på det grammatisk-lexikaliska kontinuumet prioriteras vanligtvis för inventering. I det svenska konstruktikonet nämns som specifik anledning att dessa konstruktioner oftast skapar problem för andraspråklärare och språkteknologer (Lyngfelt, Bäckström, m.fl. 2018:52). Det blir naturligtvis en väsentlig mängd konstruktioner och av inte minst praktiska skäl behöver de struktureras på något sätt. Hur konstruktionerna då är uppdelade är av främsta intresse när olika konstruktikon ska kopplas. Därför följer i detta avsnitt en översikt över hur man har gått tillväga för att skapa struktur i SweCcn och vilka andra konstruktikon som finns.

2.4.1. *Det svenska konstruktikonet*

Detta konstruktikon är en resurs som är gratis tillgänglig via internet³ och dokumenterar svenska konstruktioner och deras beskrivningar (Lyngfelt, Bäckström,

³ <<http://spraakbanken.gu.se/konstruktikon>>

m.fl. 2018:41). Det är digitalt kopplat till Språkbanken⁴, vilket är en forsknings- och utvecklingsenhet som idag främst används för att utveckla språkvetenskapliga resurser och språkteknologiska verktyg (Lyngfelt, Bäckström, m.fl. 2018:43–44).

Det svenska konstruktikonets (SweCcn) struktur är fortfarande under uppbyggnad. Tankemodellen finns, men en stor del av själva implementationen återstår. Detta beror till stor del på konstruktikonets organiska tillväxt. Inte alla konstruktikonets aspekter var låsta i förväg och det fanns en öppenhet för modifieringar redan från början. Redogörelsen som följer behandlar konstruktikonet idag, men ändringar eller tillägg kan mycket väl uppstå längre fram i projektets liv.

Struktureringen kan grovt sett delas upp i två delar. Å ena sidan finns tanken att en arvshierarki som säkerställer en lättare navigering av konstruktikonet ska etableras. Å andra sidan ska alla konstruktioner placeras in i olika kategorier och typer. Dessa bidrar till att alla konstruktioner kategoriseras och grupperas samt definieras närmare och på så sätt blir lättare att hitta. Utöver detta finns möjligheten att söka på ord, vilket gör det ännu lättare att träffa önskvärda konstruktioner och bidrar på det sättet till användarvänligheten.

2.4.1.1. Arvshierarki

En arvshierarki innebär att vissa element över- eller underordnas andra. Denna hyponymirelation innebär att överordnade element säger inte lika mycket men fångar fler saker än underordnade. Inom konstruktionsgrammatik använder man sig vanligtvis av två olika former av arvshierarki. Dessa är fullständigt arv, som i (12), och vanligt arv, som i (13). Exemplet är taget ur Lyngfelt, Bäckström, m.fl. (2018).

(12) **jämförelse** > alla underordnade konstruktioner

(13) **NP (nominalfras)** > **adjektiv_som_nominal**

Alla konstruktioner som är underordnade konstruktionen **jämförelse** ärver alla dess egenskaper. Med andra ord innehåller de alla en form av jämförelse. Vanligt arv tillåter däremot att en underordnad konstruktion inte ärver sådana egenskaper som står i konflikt med dess egna egenskaper (Lyngfelt, Bäckström, m.fl. 2018:98). **adjektiv_som_nominal** (ex.: ”*Det fysiska är inte allt.*”) är en nominalfras och alltså

⁴ <<https://spraakbanken.gu.se/>>

underordnad konstruktionen **NP**, men till skillnad från en vanlig nominalfras saknar **adjektiv_som_nominal** ett nominalt huvudord (Lyngfelt, Bäckström, m.fl. 2018:98).

Både vanligt och fullständigt arv gör det möjligt för konstruktioner att underordnas flera andra konstruktioner, det vill säga att en konstruktion kan ärva egenskaper av flera olika konstruktioner och inte bara en. Ett exempel på det är konstruktionen **direktiv_huvudsats.konsekvens** (ex.: ”Ge dem kärlek, och du får kärlek tillbaka.”) som ärver bland annat egenskaperna *sats* och *orsakssamband* av konstruktionerna med samma namn. SweCcn använder sig av vanligt arv, vilket i de flesta fall inte skiljer sig från fullständigt arv utom i vissa fall som exemplifierades ovan med hjälp av **adjektiv_som_nominal**. Det är nämnvärt att detta kategoriseringsätt påminner mycket om FrameNets ram-till-ram relationer.

2.4.1.2. Kategorier

Alla konstruktioner i SweCcn är tänkta att placeras in i en grammatisk kategori beroende på vilken ordklass eller typ av fras konstruktionen som helhet betecknar. Några exempel på sådana kategorier är: *AdvP* (adverbfras), *Intj* (interjektion), *NP* (nominalfras), *PP* (prepositionsfras) och *S* (sats). Alla konstruktioner tillhör i regel endast en kategori. Några exempel:

(14) **hur_AP_som_helst** (ex.: ”hur bra som helst”) = AdvP

(15) **det_ligger_NP_PP** (ex.: ”Det ligger något annat bakom detta.”) = S

(16) **för_X_del** (ex.: ”för din del”) = PP

2.4.1.3. Typer

Till skillnad från kategorier kan en konstruktion tillhöra flera olika typer. Konceptet med typer är nämligen att de inte är bundna till ett särskilt kategoriseringsätt, utan vad som helst som konstruktioner har gemensamt kan vara en typ. Dessutom läggs typer till i takt med att behov till nya sådana uppstår. Nedan följer en visualisering av denna tanke. Observera att listan på gemensamma faktorer inte är fullständig, detta är enbart några exempel.

ex. på typer	gemensam faktor	ex. på konstruktioner
kontrast	betydelse/domän/funktion	Adj_nog (ex.: ”tråkigt nog”)

jämförelse		kniven_i_lådan (ex.: ”inte den vassaste kniven i lådan”)
upprepning	struktur	tautologi (ex.: ”pojkar är pojkar”) semi-X (ex.: ”semisnygg”)
sammansättning		
reflexiv	konstruktionselement (se avsnitt 2.1)	V_av_sig (ex.: ”klä av sig”) verba_loss (ex.: ”shoppa loss”)
partikel		
passiv	grammatisk tillhörighet	det_verbas.passiv (ex.: ”det skämtas och pratas”) verba_om.reciprok (ex.: ”vi båda jobbar om varandra”)
reciprok		
inlärningsfokus	annat	om_inte_X_så_Y (ex.: ”om inte gigantisk så åtminstone rymlig”) inte_X_precis (ex.: ”inte billigt precis”)
polaritet		

Figur 2: visualisering av typkonceptet

Detta innebär som sagt att en konstruktion kan tillhöra flera olika typer, som till exempel **reaktiv_X_och_X** (ex.: ”bra och bra”), som tillhör både typen *samordning* och typen *upprepning*. På så sätt skapas ett nätverk av konstruktioner som kan relatera till varandra på flera olika sätt. Det är till hjälp i konstruktikonets navigering och i att specificera varje enskild konstruktion, speciellt i kombination med kategorierna.

2.4.1.4. Sökord

Man kan även använda sig av en sökning efter nyckelord och vanliga ord för att lättare få fram konstruktionen eller konstruktionerna man är ute efter. Nyckelord syftar på

konstruktionernas icke utbytbara element (17) och vanliga ord syftar på de orden som brukar ta den lediga platsen som finns i vissa konstruktioner (18).

(17) **ömsom_X_ömsom_Y** – *ömsom vin ömsom vatten*

(18) **X_upp_och_X_ner** – *gata upp och gata ner*

Vilka ord som ska bli vanliga ord bestäms genom korpussökningar.

Arvshierarki, kategorier och typer som sökvägar, kategorisering och specificering av konstruktionerna samt sökord som användarhjälp kan göra det svenska konstruktikonet till en lättillgänglig resurs för många olika ändamål. Dessutom samspelar arv, kategorier och typer i så måtto att alla kategorier och flertalet typer även motsvarar konstruktioner, vilket innebär att alla konstruktioner som tillhör en sådan typ eller kategori ärver egenskaper från den.

2.4.2. *Andra konstruktikon*

Det engelska konstruktikonet, eller *the FrameNet constructicon*⁵ har en mycket närmare anknytning till sin kategorisering av konstruktionerna än vad det svenska konstruktikonet har. Det engelska konstruktikonet är nämligen en utökning av FrameNet och är därför byggd på en redan existerande struktur. Principen med detta konstruktikon är densamma som med SweCcn. Enligt konstruktionsgrammatikens teori räcker lexikon inte till för att dokumentera ett språk, så ett konstruktikon som omfattar större språkliga konstruktioner skapades.

På många andra språk fanns samma önskan att dokumentera språkets konstruktioner på något sätt. Flera olika konstruktikon startades, vilka fick olika uppbyggnad eftersom alla språk har mer eller mindre olika strukturer och beroende på att man prioriterade olika aspekter rent språkvetenskapligt. Det kan exempelvis innebära att man väljer att arbeta från botten upp som är fallet i det svenska konstruktikonet, jämfört med att man arbetar ”nedåt” från generella till specifika poster. Detta gör att konstruktikonerna kan se mer olika ut än vad de är rent principiellt. Oavsett var det engelska konstruktikonet och FrameNet inspirationer till dessa arbeten. Nedan följer en kort översikt över och information om dessa andra konstruktikon.

⁵ <<http://www1.icsi.berkeley.edu/~hsato/cxn00/21colorTag/index.html>>

Det brasilianska konstruktikonet är utvecklat i anslutning till deras egna FrameNet, och i längden även det ursprungliga engelska FrameNet. Torrent, m.fl. (2018:108) nämner om det brasilianska FrameNets skapelse: ”We started [...] by not only expanding the Berkeley FrameNet database for frames into Brazilian Portuguese, but also by adapting the labels [...] to the morphological and syntactic characteristics of our language.”. Följande citat visar sambandet mellan deras FrameNet och konstruktikon: ”Built in parallel with the FN-Br Lexicon, the FN-Br Constructicon followed [...]” (Torrent, m.fl. 2018:111).

I Japan konstrueras även ett konstruktikon som är knuten till FrameNet, vilket kan avledas ur namnet ”Japanese FrameNet construction”. På hemsidan till det tyska konstruktikonet⁶ står: ”Das Ziel eines FrameNet Konstruktikon-Ansatzes besteht darin, [...]” (betyder ungefär ”Ett FrameNet konstruktikon har som mål att...”) vilket avslöjar en liknande koppling till FrameNets struktur. Allt detta indikerar att dessa konstruktikons struktur liknar den av *the FrameNet constructicon* och därmed också den av FrameNet själv.

Till skillnad från de andra konstruktikonerna har det ryska konstruktikonet (Janda, m.fl. 2018) arbetat i SweCcn's fotspår. Precis som SweCcn är det kopplat till Språkbanken och det har som konsekvens att konstruktikonens utformning är likadana. Det innebär att navigeringen genom det ryska konstruktikonet sker på samma sätt som genom SweCcn. Det finns alltså en stor potential till att även struktureringen kan parallelliseras, vilket delvis har påbörjats. Grammatiska kategorier anges, men typer saknas fortfarande. Nyckelord och vanliga ord, däremot, kan man söka på precis som i SweCcn. Enda skillnaden där är att det ryska konstruktikonet inte har direktlänkar till ett ryskt lexikon på samma sätt som det svenska har.

2.5. Tidigare studier och tillämpningsmöjligheter

2014 gjordes en studie för att jämföra det engelska konstruktikonets konstruktioner med eventuella motsvarande konstruktioner i det svenska konstruktikonet (Bäckström, Lyngfelt & Sköldberg 2014). Möjligheten att relatera dem via ramar togs upp som diskussionspunkt, där det nämndes att denna möjlighet finns hos vissa

⁶ <<https://gsw.phil.hhu.de/constr/>>

konstruktioner. De konstruktioner som inte kunde länkas med hjälp av semantiska ramar har en grammatisk syftning snarare än en semantisk och kräver ett annat sätt att länkas på. ”The most promising approach thus seems to be a combination of frames and grammatical representations, where some cxns are linked via frames and others on the basis of their grammatical properties” (Bäckström, Lyngfelt & Sköldberg 2014:29). Förhållandet mellan konstruktioner och ramar har diskuterats vidare inom forskningsfältet (se exempelvis Boas (2010), som tas upp i avsnitt 2.2.3). Frågan lyfts dels för att en länkning av konstruktioner via ramar förutsätter att konstruktionerna faktiskt är länkade till dessa ramar.

I den här undersökningen utgår jag ifrån jämförelsebegrepp snarare än semantiska ramar. Fastän en del jämförelsebegrepp överlappar med ramar, fångar de som helhet ett mycket bredare spektrum av språkliga resurser. Dessa kan vara inriktade på annat än semantiska ramar och har som mål att beskriva allmänlingvistiska drag hos språk. Som framgår av avsnittet har tidigare studier med ramar som jämförelseform redan gjorts, men jämförelsebegrepp har däremot aldrig fått en likadan prövning i relation till konstruktikon. Jag anser att det kan vara givande för språkjämförelse att titta närmare på hur dessa begrepp förhåller sig till SweCens typer och kategorier för att komma fram till hur dessa olika kategoriseringssätt skulle kunna bidra till en sådan språkjämförelse.

3. Material och metod

I detta avsnitt följer en redovisning av hur jag har gått tillväga för att komma fram till resultaten som presenteras i kapitel 4. Material och metod redovisas samtidigt eftersom båda delar bara blir meningsfulla i varandras ljus. Undersökningen visualiseras i kapitel 7 (Bilaga: tabeller över typerna och kategorierna i det svenska konstruktikonet och deras motsvarande jämförelsebegrepp).

I undersökningen jämför jag det svenska konstruktikonets typer (se avsnitt 2.4.1.3) och kategorier med Crofts jämförelsebegrepp, så som de redovisas i Croft (2018:406–444). Det finns fyra olika sorters jämförelsebegrepp. Dessa är *semantic category (sem)*, *information structure category (inf)*, *construction (cxn)* och *strategy (str)* (se avsnitt 2.3 för en redogörelse av dessa olika sorter). Kategorierna jag syftar på här är inte desamma som presenteras tidigare i avsnitt 2.4.1.2. Där avses enbart de kategorier som klassificerar nuvarande konstruktionsposter i konstruktikonet, men här ingår även de som klassificerar konstruktionselement. Till exempel klassificerar *P* (preposition) vanligen konstruktionselement, där *PP* (prepositionsfras) även kan klassificera hela konstruktioner. Viktigt är att båda kategorier anses vara konstruktioner inom konstruktionsgrammatik, men för tillfället prioriteras större konstruktioner i konstruktikonets uppbyggnad.

Det finns 35 typer och 27 kategorier i SweCcn idag till vilka jag försöker att hitta ett motsvarande jämförelsebegrepp. Jag har gått igenom varje typ i SweCcn och inkluderat alla konstruktioner som står listade under den aktuella typen i tabellen (se kapitel 7). Dessa fungerar här som illustration till varje typ, även om man inte än med säkerhet kan påstå att alla konstruktioner har blivit placerade under motsvarande typ eller typer eftersom typerna hittills har använts något inkonsekvent.

Detta är på grund av att typsytetmet introducerades en bit in i SweCcns uppbyggnad, vilket även har som konsekvens att typerna inte är definierade. Projektdeltagarna kunde därför ibland tolka typerna på olika sätt så att det kan finnas en viss inkonsekvens i vilka typer som ingår under en viss typ. Listan på jämförelsebegrepp är inte heller fullständig dels eftersom den ingår i ett preliminärt utkast (Croft 2018), dels för att en sådan lista praktiskt sett aldrig kan bli fullständig. Mitt syfte skiljer sig dessutom från Crofts i och med att Croft vill dokumentera och informera snarare än att undersöka och jämföra. Icke desto mindre lämpar sig

materialet utmärkt till att genomföra en sådan undersökning som presenteras här, det handlar trots allt om begrepp som är menade att användas i flerspråkiga sammanhang. Vi kan ändå inte ta för givet att min undersökning är en fullständig sådan på grund av dessa anledningar.

4. Resultat och analys

Resultaten presenteras i två delar. Först ger jag en översikt över hur de olika typerna och kategorierna jämförs med deras motsvarande jämförelsebegrepp, varpå jag går in i en djupare analys där jag diskuterar olika slags intressanta aspekter av resultaten. Under bilagan (kapitel 7) finns tabeller som visualiserar resultaten.

4.1. Resultat

Resultaten är uppdelade utefter relationen mellan typ och jämförelsebegrepp. Jag börjar med de typer som har ett tydligt motsvarande jämförelsebegrepp, varefter jag går igenom typerna med en mindre tydlig relation till jämförelsebegreppen. Dessa är i sin tur uppdelade i de som delvis överlappar med jämförelsebegrepp och fall där typ och jämförelsebegrepp ligger på olika abstraktionsnivå. Därefter redovisas de typer som saknar motsvarande jämförelsebegrepp och till sist behandlas kategorierna.

4.1.1. Typen överensstämmer med ett jämförelsebegrepp

Av de 35 typerna stämmer 11 överens med ett jämförelsebegrepp. Dessa är⁷:

typ	jämförelsebegrepp
aspekt	aspectual structure (sem)
genitiv	possessive modification (aka possession) construction (cxn)
jämförelse	comparative construction (cxn)
konstruktion	construction
particip	participal strategy (str)
reciprok	reciprocal event (sem)
reflexiv	reflexive construction (cxn)
resultativ	result event (sem)
rumsuttryck	figure-ground spatial relation (sem)

⁷ *sem* = semantic category, *cxn* = construction, *str* = strategy

rörelsekonstruktion	path (of motion) event (sem)
sammansättning	compounding (str)

Figur 3: typer som motsvarar ett jämförelsebegrepp

Typen *aspekt* motsvarar *aspectual structure (sem)*. Typen och jämförelsebegreppet avser samma semantiska aspekt hos konstruktioner. Det rör sig om händelser som sker under en viss tidsperiod.

Typen *genitiv* motsvarar *possessive modification (aka possession) construction (cxn)*. Både typen och jämförelsebegreppet omfattar genitivkonstruktioner och erkänner möjligheten att possessivmarkeringen kan innebära mer än lagligt innehavande, som i ”fyra veckors semester”.

Typen *jämförelse* motsvarar *comparative construction (cxn)*. Båda syftar på konstruktioner som innehåller en form av jämförelse där en referent har ett högre värde av något slag än ett jämförelseobjekt (som kan vara implicit).

Typen *konstruktion* motsvarar *construction*. Dessa termer syftar båda på alla konstruktioner som finns.

Typen *particip* motsvarar *participal strategy (str)*. Dessa termer omfattar egentligen inte exakt samma sak, men eftersom de instanserna som täcks av jämförelsebegreppet bara uttrycks inom andra språk, är det rimligt att ställa dessa termer mot varandra.

Typen *reciprok* motsvarar *reciprocal event (sem)*. Både typen och jämförelsebegreppet omfattar konstruktioner som handlar om två deltagare som påverkar varandra på samma sätt. Det finns även ett jämförelsebegrepp *reciprocal construction (cxn)*, men det är främst den semantiska aspekten som har tillämpats i praktiken om man utgår från konstruktionerna som ingår under typen. Skillnaden mellan *event* och *construction* är att den förstnämnda enbart avser betydelsen medan den sistnämnda syftar på kombinationen av form och betydelse.

Typen *reflexiv* motsvarar jämförelsebegreppsparet *reflexive construction (cxn)*. Jämförelsebegreppet, så som typen, syftar på konstruktioner som behandlar en deltagare som agerar på sig själv, som i ”I saw myself”. Typen inkluderar även konstruktioner som inte passar in i den bilden, men ändå innehåller ett reflexivt pronomen (ex.: ”Han är glad av sig.”).

Typen *resultativ* motsvarar *result event (sem)*. Typen syftar på de konstruktionerna som ingår i situationen som jämförelsebegreppet beskriver: att ett resultat uppnås genom en viss händelse.

Typen *rumsuttryck* innehåller alla möjliga konstruktioner som har något med plats att göra. Motsvarande jämförelsebegrepp är *figure-ground spatial relation (sem)*, som fångar den innebörden och förklarar den som relationen mellan två objekt där tydliggörs var det ena objektet befinner sig i relation till det andra, som i ”the bicycle in the garage” där *the bicycle* beskrivs som *figure* och *in the garage* som *ground*.

Typen *rörelsekonstruktion* omfattar alla konstruktioner som innebär en viss förflyttning. Jämförelsebegreppet *path (of motion) event (sem)* behandlar situationen som sådana konstruktioner hamnar under. Begreppet beskriver konstruktionerna som att ha en figur, en referenspunkt och ett verb som tillsammans bildar en konstruktion som i ”The guests entered the reception hall” där *the guests* är figuren, *the reception hall* är referenten och *entered* är verbet. Typen tillåter även konstruktioner med implicita element som i ”kuta iväg”.

Typen *sammansättning* motsvarar *compounding (str)*. Båda syftar på företeelsen att två eller flera element sätts ihop för att bilda ett nytt ord. Dessa element måste vara självständiga ord som kan stå var för sig. Exempelvis avledningar och böjningar är inte instanser av vare sig typen eller jämförelsebegreppet, utan ett exempel kan vara ”husvagnssesemester”.

4.1.2. Olika abstraktionsnivå och delvis överlapp

9 av de 35 typerna har delvis överenskommelse med ett eller flera jämförelsebegrepp. Dessa är uppdelade efter sin specifika relation till jämförelsebegreppen. Under *olika abstraktionsnivå* behandlas de typer som står i en hyponymirelation (över- eller underordnade) med jämförelsebegreppen och under *delvis överlapp* finns typerna som har olika omfång än dem, alltså de som innehåller både likadana och olika konstruktioner än jämförelsebegreppen.

4.1.2.1. Olika abstraktionsnivå

typ	jämförelsebegrepp
bisats / huvudsats	clause (aka clausal construction) (cxn)
kategori	word class / phrase (aka phrasal construction) (cxn) / clause (aka clausal construction) (cxn)
ordbildning	compounding (str) / affixation (str)
roll	role (aka slot, function)

Figur 4: typer som ligger på en annan abstraktionsnivå än närmaste motsvarande jämförelsebegrepp

Typerna *bisats* och *huvudsats* omfattas av *clause (aka clausal construction) (cxn)*. *Clause* motsvarar egentligen kategorin *S*, men i SweCcn har en distinktion gjorts mellan huvud- och bisats på typnivå vilket gör att dessa inte får något motsvarande jämförelsebegrepp.

Typen *kategori* syftar på alla grammatiska kategorier som ett ord, en fras eller en sats kan tillhöra. En sådan bred typ har inget motsvarande jämförelsebegrepp, utan täcks av tre olika: *word class*, *phrase (aka phrasal construction) (cxn)* och *clause (aka clausal construction) (cxn)*. Samtidigt täcker jämförelsebegreppet *phrase (aka phrasal construction) (cxn)* konstruktioner som typen saknar. Där typen håller sig till fraskategorier som till exempel *NP* och *VP*, omfattar jämförelsebegreppet samtliga frasformade konstruktioner.

Typen *ordbildning* är en bredare form av typen *sammansättning* och täcks rimligtvis dels av *compounding (str)*. Detta räcker dock inte till eftersom *ordbildning* även omfattar andra sätt att bilda ord på än enbart sammansättningar, som användningen av affix. Därför ingår jämförelsebegreppet *affixation (str)* också i denna typ.

Typen *roll* ingår i jämförelsebegreppet *role (aka slot, function)*. Där typen enbart avser semantiska roller beskriver jämförelsebegreppet alla olika roller och funktioner som konstruktionselement kan anta. Alltså inte enbart semantiska roller utan även syntaktiska funktioner som till exempel *PredAdj*.

4.1.2.2. Delvis överlapp

typ	jämförelsebegrepp
deponens	reflexive event (sem)
formellt subjekt	presentational locative (cxn)
orsakssamband	causative construction (cxn)/event (sem)
passiv	passive-inverse voice construction (cxn)

Figur 5: typer som delvis överlappar med jämförelsebegrepp

Typen *deponens* innehåller konstruktioner vars verb är böjda med ett -s suffix, men ändå inte beskriver en passiv konstruktion. Det fenomenet täcks någorlunda av *reflexive event (sem)*. Detta jämförelsebegrepp har dock en mycket bredare innebörd. Meningar som ”I saw myself” ingår i jämförelsebegreppets semantiska syftning, där typen *deponens* enbart syftar på det grammatiska fenomenet med deponens-s. Dessa konstruktioner har alltså inget reflexivt pronomen, utan ett suffix som oftast uppfyller samma funktion. Det kan till exempel ingå fler än en person (”Vi ses snart!”) och situationen kräver ingen mottagare (”Vintern nalkas.”). Denna partiella överensstämmelse beror på att deponens-s har utvecklats från reflexiven *sig*. Att ett helt motsvarande jämförelsebegrepp saknas beror sannolikt på att deponens är för språkspecifikt.

Typen *formellt subjekt* ingår i vissa fall i *presentational locative (cxn)*. Jämförelsebegreppet omfattar alla sorters presenteringskonstruktioner som introducerar ett element genom att förankra det, som i ”In the room was a request for breakfast”, där *a request for breakfast* förankras i *in the room*. Typen omfattar de instanserna där *det* är förankringen, som i ”Det står en bil på gatan.”, men inkluderar även många andra konstruktioner än just presenteringar. Dessutom skulle typen snarare motsvara ett *str*-jämförelsebegrepp, eftersom det är ett av flera möjliga sätt att konstruera presenteringskonstruktioner.

Typen *orsakssamband* har inget motsvarande jämförelsebegrepp, men det finns två jämförelsebegrepp som fungerar som exempel på typen. *Causative construction (cxn)* och *causative event (sem)* beskriver situationer där en explicit orsak gör att något specifikt sker. Typen, däremot, är mycket bredare än så och omfattar alla

konstruktioner som åtminstone implicerar någon form av orsak. **tack_vare**-konstruktionen är ett exempel på det.

Typen *passiv* omfattar alla passivkonstruktioner. Jämförelsebegreppet *passive-inverse voice construction (cxn)* täcker en del sådana konstruktioner, men bara dem som innebär att subjektet tar en passiv roll i händelsen. Det täcker alltså inte konstruktioner som till exempel **det_verbas.passiv** (ex.: ”det skämtas och pratas”), där det varken finns en implicit eller en explicit deltagare.

4.1.3. *Typen saknar motsvarande jämförelsebegrepp*

Det finns några typer som inte kunde kopplas till ett (åtminstone någorlunda) motsvarande jämförelsebegrepp. Det finns flera skäl till detta beroende på vilken typ det handlar om. Två av typerna räknas inte med i undersökningen alls och saknar på grund av det ett motsvarande jämförelsebegrepp. Dessa två är *genreberoende* och *inlärningsfokus*. Dessa typer omfattar en grupp konstruktioner som har något praktiskt gemensamt snarare än någon språklig egenskap. Alla jämförelsebegrepp finns på ett språkligt plan, där dessa två typer finns på konstruktikonets navigeringsplan. Dessa begrepp är alltså helt irrelevanta från Crofts perspektiv.

De 13 resterande typerna, nämligen: *formel*, *interaktion*, *koncessiv*, *konjunktiv*, *kontrast*, *liknelse*, *partikel*, *polaritet*, *samordning*, *satsförkortning*, *tidsuttryck*, *underförstådda led* och *upprepning* har andra förklaringar till varför inget motsvarande jämförelsebegrepp kunde hittas. Några av dem, som till exempel *partikel*, är förmodligen för språkspecifika för att kunna placeras i ett övergripande språktypologiskt perspektiv. Alla språk har en någorlunda egen uppfattning om vad en partikel är för något eftersom det i stor del är beroende av hur de andra ordklasserna ser ut (typen skulle dock möjligen kunna betraktas som en *strategy*). Några andra kan ses ha mer av ett samtalsanalytiskt perspektiv. *Interaktion* till exempel behandlar hur konstruktioner är förankrade i sin diskurskontext. Detta finns inte med i nuvarande listan på jämförelsebegrepp, men det kan bero på mer än enbart ofullständighet; att språkfenomen snarare än diskurs har prioriterats i språktypologin eller att Croft har grupperat de aktuella fenomenen på ett annat sätt kan vara möjliga anledningar. Ytterligare några av dessa typer som saknar motsvarande jämförelsebegrepp betecknar något språkligt eller semantiskt fenomen och borde rimligtvis kunna få ett

motsvarande jämförelsebegrepp. Att ingen sådan hittades kan naturligtvis bero på att den aktuella listan på jämförelsebegrepp är ofullständig för tillfället.

4.1.4. *Kategorierna och deras motsvarande jämförelsebegrepp*

Kategorierna som undersöks ska inte blandas ihop med de som presenteras i avsnitt 2.4.1.2, vilka enbart syftar på den delmängd som fungerar som sorteringsinstrument. Det finns totalt 27 kategorier i SweCcn av vilka 17 motsvarar ett jämförelsebegrepp, 6 saknar motsvarighet och 4 räknas bort. Det finns många kategorier som har en annan kategori som står den väldigt nära. Det handlar om ordklassen och frastypen av motsvarande sort (ex.: *adjektiv* och *adjektivfras*), vilka jag här ställer bredvid varandra. Detta eftersom distinktionen inte är lika relevant från Crofts perspektiv. Ändå försöker jag att ställa dem mot ett jämförelsebegrepp var för sig för precisionens skull, men i de flesta fall är det inte aktuellt.

Följande tabell visar de kategorier som har motsvarande jämförelsebegrepp:

kategori	jämförelsebegrepp
adjektiv / adjektivfras	adjective (cxn)
adverb / adverbfras	adverbial strategy (str) (delvis)
bestämmelse	determiner (cxn)
substantiv / nominalfras	noun (cxn) / nominal modifier (cxn)
negation	TAMP (sem) (delvis)
preposition / prepositionsfras	preposition (str) / ?
pronomen	pronoun (cxn)
particip / participfras	participal strategy (str) (delvis)
kvantifiering / kvantifieringsfras	quantifier (cxn)
sats	clause (aka clausal construction) (cxn)
verb / verbfras	verb (cxn)

Figur 6: kategorier med motsvarande jämförelsebegrepp

Kategorierna *adverb* och *adverbfras* överlappar delvis med *adverbial strategy (str)*. Jämförelsebegreppet syftar enbart på de instanser där ett adverb beskriver ett visst sätt med hjälp av en syntaktisk form (-t suffix på svenska som i ”Hon sjunger fint.”).

Kategorierna däremot omfattar alla svenska adverb, några exempel på sådana som avviker från jämförelsebegreppet är *alltid*, *inte* och *hit*.

Kategorin *negation* motsvarar P:et i jämförelsebegreppet *TAMP (sem)*, där TAMP står för "tense, aspect, modality (and mood) and polarity" (Croft 2018:440). Med *polarity* menas att något, till exempel "Jag gör det.", polariseras eller med andra ord negeras. I det här exemplet blir det då "Jag gör inte det."

Kategorierna *particip* och *participfras* motsvarar *participal strategy (str)*. Precis som vid typen *particip* omfattar de inte exakt samma sak. Både kategorierna och typen är den svenska instansen av den allmänlingvistiska *participal strategy*.

Kategorierna som saknar motsvarighet är *infinitivmärke*, *interjektion*, *konjunktion* och *subjunktion*, *partikel*, *prepositionsfras* och *räkneord*. *Interjektion* är ett begrepp som inte alla språk använder sig av, vilket gör att den blir svår att fånga i ett tvärspråkligt jämförelsebegrepp. För resonemang om *partikel*, se avsnitt 4.1.3. *Prepositionsfras* har tyngden vid rektionen snarare än vid prepositionen, vilket komplicerar situationen eftersom en preposition i sig redan är ett *str*-jämförelsebegrepp. Rektioner är med andra ord beroende av prepositioner, vilka redan är språkspecifika. Att koppla kategorin *prepositionsfras* till ett jämförelsebegrepp blir därför svårt. *Infinitivmärke*, *konjunktion* och *subjunktion* samt *räkneord* är i första hand konstruktionselement, åtminstone så länge som konstruktioner större än enskilda ord prioriteras i konstruktionsarbetet. Detta gör att en meningsfull koppling till jämförelsebegrepp troligtvis skulle kräva ett *str*-jämförelsebegrepp.

De kategorier som inte räknades med är: "X, XP: any word class, any phrase type.", "Ø: Elliptical element (implied)." och "[−] Not locally realized element." (Rydstedt, Lyngfelt & Bäckström, 2015:16). Den första betyder helt enkelt kategori ospecificerad och de sista två betecknar implicita element, vilka är svåra att redogöra för med hjälp av jämförelsebegrepp.

4.2. Analys

Utifrån dessa resultat finns en del intressant att titta närmare på. Av alla typer, 35 totalt, finns det 11 typer som motsvarar ett jämförelsebegrepp, 9 som överlappar med ett eller flera jämförelsebegrepp, 13 som inte motsvarar några jämförelsebegrepp och

2 som inte räknas med i undersökningen. Av dem som överlappar med jämförelsebegrepp är det 5 som har olika abstraktionsnivå och 4 som delvis överlappar. Dessa siffror är lovande; mer än hälften av alla aktuella typer kan länkas till motsvarande jämförelsebegrepp. Intressanta aspekter kan dock hittas både i typerna som lätt kan länkas till jämförelsebegrepp och de som inte gör det.

Både typerna och kategorierna kan länkas till tre sorters jämförelsebegrepp: *semantic category*, *construction* och *strategy*. Det finns dock enbart en kategori som (delvis) kan kopplas till *semantic category*. Detta är inte förvånansvärt eftersom kategorierna aldrig är rent semantiska. Typer kan däremot behandla nästan vilken språklig aspekt som helst.

Åtta av typerna motsvarar ett *sem*-jämförelsebegrepp. Dessa är: *aspekt*, *deponens*, *orsakssamband*, *reciprok*, *resultativ*, *roll*, *rumsuttryck* och *rörelsekonstruktion*. Två av dessa motsvarar även ett *cxn*-jämförelsebegrepp och dessa är *orsakssamband* och *reciprok*. I båda fall rör det sig om *event (sem)* och *construction (cxn)*. Typen *roll* motsvarar *role (aka slot, function)*, som inte tillhör en specifik sort men kan antas tillhöra åtminstone både *semantic category* och *strategy*. Detta eftersom det syftar på alla roller som konstruktionselement kan ha, både semantiska och syntaktiska.

Nio av typerna motsvarar enbart *cxn*-jämförelsebegrepp. Dessa är: *bisats*, *formellt subjekt*, *genitiv*, *huvudsats*, *jämförelse*, *kategori*, *konstruktion*, *passiv* och *reflexiv*. Av dessa är den enda som motsvarar flera jämförelsebegrepp *kategori*, vilket redan behandlades i avsnitt 4.1.2.1. Alla andra typer betecknar tydligt en sorts konstruktion.

Tre av typerna motsvarar en eller två *str*-jämförelsebegrepp. Dessa är: *ordbildning*, *particip* och *sammansättning*. Den enda som motsvarar två jämförelsebegrepp är *ordbildning*, vilket behandlades i avsnitt 4.1.2.1. Denna typ kan dock inte riktigt ses som en strategi, utan jämförelsebegreppen som motsvarar typen (*compounding* och *affixation*) är snarare strategier till ordbildning. De andra typer tillhör tydligt en sorts strategi, det vill säga att de beskriver *hur* vissa konstruktioner förmedlar sin information.

Av alla 27 kategorier motsvarar 11 ett *cxn*-jämförelsebegrepp. Dessa är: *adjektiv/adjektivfras*, *bestämmelse*, *substantiv/nominalfras*, *pronomen*, *kvantifiering/kvantifieringsfras*, *sats* och *verb/verbfras*. Fem av kategorierna motsvarar ett *str*-jämförelsebegrepp. Dessa är: *adverb/adverbfras*, *preposition* och *particip/participfras*. Croft (2018:19) förklarar skillnaden mellan *construction* och

strategy som att den förstnämnda betecknar *vad* som förmedlas och att den sistnämnda bygger vidare på detta genom att även redogöra för *hur* det förmedlas. När vi tittar på kategoriernas motsvarande jämförelsebegrepp skiner det resonemanget igenom någorlunda. Strategierna är specifika realiseringar av ett språkligt fenomen, medan konstruktionerna snarare syftar på fenomenet i sig. Prepositioner till exempel finns inte på alla språk, men negationer däremot behöver alla språk kunna uttrycka på något sätt.

5. Diskussion

Typerna så som de ser ut idag i det svenska konstruktikonet ser någorlunda lovande ut som tvärspråkligt kategoriseringssystem. De flesta av dem har tydliga motsvarigheter när de ställs mot Crofts (2018) lista på jämförelsebegrepp, som är menade som tvärspråkligt relevanta begrepp oberoende av språkspecifika konstruktioner. Detta visar sig i och med att 11 av de 35 typerna stämmer överens med ett jämförelsebegrepp, 9 överlappar med en eller flera av dem och 13 har inte fått ett motsvarande jämförelsebegrepp.

Det är dock meningsfullt att ifrågasätta värdet av de existerande typerna som delvis överlappar med jämförelsebegrepp i ett flerspråkigt länkningsperspektiv (4 stycken). Dessa typer är nämligen principiellt annorlunda begrepp än jämförelsebegreppen, men råkar omfatta liknande konstruktioner. En länkning skulle då kunna innebära att fel konstruktioner kopplas mellan olika språk, men den kan även medföra möjligheter till att länka konstruktioner som annars hade varit omständigt att koppla till varandra. Det är svårt att säga utifrån enbart dessa data.

Som förväntat så klarar kategorierna sig inte lika bra som typerna. I arbetets bakgrund nämns att Croft (2001) skriver att grammatiska kategorier är språkspecifika. 17 av de 27 kategorierna motsvarar ett eller flera jämförelsebegrepp, vilket lämnar 10 kategorier utan motsvarande jämförelsebegrepp. I dessa fall är det svårare att tänka sig att det handlar om ofullständiga data eftersom kategorier är närmare knutna till specifika språk. Dock kan det vara intressant att studera närmare de kategorier som stämmer överens med jämförelsebegrepp. *cxn*- och *sem*-jämförelsebegrepp å ena sidan kan koppla allmänna språkliga företeelser mellan olika språk och *str*-jämförelsebegrepp å andra sidan kan vara relevanta för att fånga särskilda strukturella skillnader mellan olika språk, som till exempel kasus- och prepositionssprak.

Jämförelsebegrepp har som syfte att vara tvärspråkligt tillämpliga. Om nu SweCns typer ska fungera som grund till kategorisering över konstruktikongränserna, ska dessa jämförelsebegrepp vara till inspiration. Först och främst måste alla konstruktioner placeras i sin eller sina aktuella typer. Sedan krävs det tydliga definitioner av typerna, vilka saknas för tillfället. Dessa skulle underlätta alla sorters arbete med typerna, inte minst försök till översättning. Ytterligare åtgärder kan vidtas för att förbättra förutsättningarna för flerspråkiga tillämpningar: en del

typer kan justeras något, de som överlappar med jämförelsebegrepp kan breddas eller kapas lite och nya typer kan skapas för att täcka hålen. Allt detta kan göras om det inte skapar oreda i själva konstruktikonet. Det är viktigt att inte glömma av att typernas primära funktion är struktureringen av SweCcn, flerspråkiga tillämpningar kommer på andra plats.

Ett alternativ till detta kan vara att lägga till ett helt nytt kategoriseringsfält i konstruktikonet. Dessa kategorier kan vara mer universella än typerna, liksom Crofts jämförelsebegrepp, och fokusera på flerspråkig tillämpning. De nuvarande typerna och kategorierna som tydligt motsvarar jämförelsebegrepp kan fungera som underlag till dessa och ytterligare poster kan läggas till senare med jämförelsebegrepp som utgångspunkt. Dessa nya kategorier kan då ha det specifika målet att koppla olika språks konstruktikon.

Målet med det här arbetet är att lägga en viss grund till fortsatta jämförande undersökningar mellan konstruktikon och mera specifikt till att använda kategorisering som en grund till denna jämförelse. Översättning i synnerhet är inspirationen till arbetet och resultaten visar att en sådan tillämpning skulle kunna möjliggöras i framtiden. Genom att koppla typer och jämförelsebegrepp har första steget i denna riktning tagits. Om jämförelsebegreppen skulle kopplas till andra språks konstruktioner kan fortsatta studier förhoppningsvis visa om den här metoden lämpar sig till just översättning.

6. Litteratur

- Croft, W. (2001). *Radical Construction Grammar – Syntactic Theory in Typological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Croft, W. (2018). *Morphosyntax – Constructions of the World's Languages*. Opublicerat manuskript. University of New-Mexico.
- Fillmore, C.J. (2006 [1982]). Frame Semantics. I: D. Geeraerts (Red.), *Cognitive Linguistics: Basic Readings*, 373–400. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. Först publicerad i *Linguistics in the Morning Calm* (1982), Linguistic Society of Korea (Red.), 111–127. Seoul: Hanshin Publishing Company.
- FrameGrapher. <<https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/FrameGrapher>>.
- FrameNet. <<https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/>>.
- The FrameNet constructicon.
<<http://www1.icsi.berkeley.edu/~hsato/cxn00/21colorTag/index.html>>.
- GCon = German constructicon.
<<https://gsw.phil.hhu.de/constr/>>.
- Janda, L.A., O. Lyashevskaya, T. Nessel, E. Rakhilina & F.M. Tyers. (2018). A constructicon for Russian: Filling in the gaps. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Lee-Goldman, R., M.R.L. Petruck. (2018). The FrameNet constructicon in action. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Lyngfelt, B. (2018). Introduction: Constructicons and constructicography. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent. (2018). *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

- Lyngfelt, B., L. Bäckström, L. Borin, A. Ehrlemark & R. Rydstedt. (2018). Constructicography at work: Theory meets practice in the Swedish constructicon. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Lyngfelt, B., T. Timponi Torrent, A. Laviola, L. Bäckström, A.H. Hannesdóttir & E. Edison da Silva Matos. (2018). Aligning constructicons across languages: A trilingual comparison between English, Swedish and Brazilian Portuguese. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ruppenhofer, J., M. Ellsworth, M.R.L. Petruck, C.R. Johnson, C.F. Baker & J. Scheffczyk. (2016). *FrameNet II: Extended Theory and Practice*. <https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/the_book>.
- Rydstedt, R., B. Lyngfelt & L. Bäckström. (2015). *The SweCcn Manual*. Opublicerat manuscript. Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Språkbanken. <<https://spraakbanken.gu.se/>>.
- SweCcn = Svenskt konstruktikon. I: *Språkbanken*. <<http://spraakbanken.gu.se/konstruktikon>>.
- Timponi Torrent, T., E. Edison da Silva Matos, L. Lage, A. Laviola, T. Tavares, V. Gomes de Almeida & N. Sigiliano. (2018). Towards continuity between the lexicon and the constructicon in FrameNet Brasil. I: Lyngfelt, B., L. Borin, K. Ohara & T. Timponi Torrent (Red.), *Constructicography – Constructicon development across languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

7. Bilaga: tabeller över typerna och kategorierna i det svenska konstruktikonet och deras motsvarande jämförelsebegrepp

Jämförelsebegrepp	Typ	Konstruktion
aspectual structure (sem)	aspekt	från_X_till_X få_supinum gå_och_V.durativ gå_och_V.oväntat hålla_på.prog hålla_på.punkt progpert_add progpert_sätt pseudosamordning tidsavgränsning_perfektiv.på
clause (aka clausal construction) (cxn)	bisats	bäst_Pn_V det_Adj:aste_som_VP för_varje_X_som_V generaliserande_bisats.koncessiv komparativ_konditional_bisats nominal_bisats_som_attribut om_jag_så_ska som_den_X_jag_är som_vore så_Adv_det_går så_liten_han_var så_länge_S_S vem_NP_än_VP.koncessiv
reflexive event (sem)	deponens	deponens.absolut deponens.intransitiv deponens.medial deponens.reciprok
?	formel	distributiv_frekvens.var en_NP_på_enhet enhet_i_ändamål kvantifierande_genitiv.skala

		multiplicering_dimension multiplicering_mängd mått_plus_adjektiv mått_plus_PP proportion_i_om proportion_per
presentational locative (cxn)	formellt subjekt	presenteringskonstruktion utbrytningskonstruktion
possessive modification (aka possession) construction (cxn)	genitiv	en_tids_aktivitet för_X_del för_X_räkning för_X_skull genom_X_försorg i_dagens_NP i_X_ställe kollektiverande_genitiv kvantifierande_genitiv.skala kvantifierande_genitiv.tid prep_denna/detta_genitivattribut_NP på_X_bekostnad å_X_vägnar
/	genreberoende	indefinit_nominalfras.genre_regelverk instruerande_passiv se_X
clause (aka clausal construction) (cxn)	huvudsats	bara.desiderativ direktiv_huvudsats.konsekvens direktiv_sats.pseudosamordning dubbelimperativ om.desiderativ tänk_om.suppositiv vad_har_X_P_Y_att_göra vem_tror_du_att_du_är
/	inlärningsfokus	60 stycken
?	interaktion	reaktiv_dubbel_aux reaktiv_X_och_X tilltal_med_värdering

		vadå_XP
comparative form (cxn)	jämförelse	Adj-are_än_adj-ast av/som_bara_den bättre_att_X_än_att_Y det_Adj:aste_som_VP det_är_som_VP en_adjektivare_NP_neg-S/VP för_AP_AdvP för_att_inte_tala_om grad_mod_attrIBUT ju_desto jämförelse jämförelse.likhet jämförelse.likhet_pv jämförelse.olikhet jämförelse.polaritet kniven_i_lådan komparativ_konditional_bisats samma_X_som_Y snarare/hellre_än_samordning som_en_gnu som_X.superlativ superlativ så_grad.resultat såsom_X_så_ock_Y VP_är_som_VP X_läs_Y
word class + phrase (aka phrasal construction) (cxn) + clause (aka clausal construction) (cxn)	kategori	adverb (Adv) artikel konjunktion (Konj) nominalfras (NP) NP_definit.demonstrativ NP_definit.enkel NP_definit.modifierad NP_definit.namn

		NP_definit.possessiv NP_indefinit NP_naken partikel (Pt) preposition (P) reflexiv subjunktion (Subj)
?	koncessiv	för_att_vara.koncessiv generaliserande_bisats.koncessiv hur_gärna_man_än_vill hur_ofta_man_än_VP men_inte_så_att_X
?	konjunktiv	om.desiderativ som_vore
construction	konstruktion	alla
?	kontrast	Adj_men_dock Adj_nog om_inte.adv ömsom_X_ömsom_Y
?	liknelse	inget_V_X_som_Y som_den_värsta_NP som_vore stå_som_negativ_NP verba_som_en_X_verbar X_är_Y:s_Z
compounding (str) + affixation (str)	ordbildning	complex_comp container_comp curling-N exocentrisk_Adj.sammanställning grad_adj N-vägra nörd-konstruktion semi-X X-städa X-tott XP_N_comp
causative event (sem)/construction (cxn)	orsakssamband	Adj_nog_InfP direktiv_huvudsats.konsekvens

		för_AP_för för_varje_X_som_V indirekt_kausativ_bort reflexiv_resultativ som_den_X_jag_är tack_vare verba_så_det_verbar
participial strategy (str)	particip	få_resultativ.agentiv få_resultativ.ofrivillig högt_Pc NP_PcP predikativt_attribut.particip
?	partikel	indirekt_kausativ_bort V_av_sig V_av_sig.frigöra verba_av_sig.sprida verba_av_sig.sprida_avgränsad verba_av_sig.transitiv verba_in_sig.ingå verba_in_sig.skydd verba_in_sig.utvecklas verba_loss verba_ner_sig.minska verba_ner_sig.resultat verba_ner_sig.smutts verba_ner_sig.sänka_rang verba_om.reciprok verba_på.forts verba_opp_sig.alstra verba_opp_sig.attityd verba_opp_sig.försköna verba_opp_sig.höja_rang verba_opp_sig.upplösa verba_ur_sig.prata verba_ur_sig.produktion
passive-inverse voice construction (cxn)	passiv	deontiska_hjälppverb.passiv det_verbas.passiv låta_sig_V.passiv passiv

		V.passiv_som_AP/NP
?	polaritet	disjunktiv_samordning.korr inte_Adj:are_än_att inte_alla_hästar_i_stallet inte_vilken_NP_som_helst inte_X_precis jämförelse.polaritet kniven_i_lådan som_helst.neg tidsangivelse.polaritet varför_inte_VP X_så_länge_inte_Y.polaritet X_är_inte_att_V
reciprocal event (sem)/construction (cxn)	reciprok	deponens.reciprok verba_om.reciprok
reflexive construction (cxn)	reflexiv	göra_sig_AdvP låta_sig_V.passiv medial_refl objektsundertryckande_reflexiv reciprok_refl reflexiv reflexiv_resultativ SI_refl småsat_s_reflexiv transitiv_plus_reflexiv transitiv_reflexiv V_av_sig V_av_sig.frigöra V_refl.rörelse vara_AP_av_sig verba_av_sig.sprida verba_av_sig.sprida_avgränsad verba_av_sig.transitiv verba_in_sig.ingå verba_in_sig.skydd verba_in_sig.utvecklas verba_ner_sig.minska verba_ner_sig.resultat

		verba_ner_sig.smuts verba_ner_sig.sänka_rang verba_skiten_ur_sig verba_upp_sig.alstra verba_upp_sig.attityd verba_upp_sig.försköna verba_upp_sig.höja_rang verba_upp_sig.upplösa verba_ur_sig.prata verba_ur_sig.produktion X_i_sig
result event (sem)	resultativ	få_resultativ.agentiv få_resultativ.ofrivillig reflexiv_resultativ transitiv_resultativ V_av_sig
role (aka slot, function)	roll	48 stycken
figure-ground spatial relation (sem)	rumsuttryck	Adv/NP_in_PP.rum flerledad_fras_predikativ.väl mellan_X_och_Y.skala P_NP.plats presenteringskonstruktion ute_på_NP V_PcP världens_alla_hörn
path (of motion) event (sem)	rörelsekonstruktion	djurverba_iväg hjälpverb_med_riktningsadverbial lokativt_objekt NP_distans NP_instrument NP_väg NP_vägverb objektsförflyttning rörelse ta_fordon.rörelse ta_NP.rörelse ta_väg.rörelse V_refl.rörelse

		V.intransitiv_iväg verba_in_i.rörelse verba_med_färdmedel
compounding (str)	sammansättning	complex_comp container_comp curling-N dubbel_diminutiv exocentrisk_Adj.sammansättning N-vägra semi-X X-städa X-tott XP_N_comp Xvis_med_NP
?	samordning	additiv_samordning.såväl Adj_men_dock antingen_X_eller_Y både_XP1_och_XP2 dels_X_dels_Y disjunktiv_samordning.korr ellips.fragment ellips.komplement ellips.samordning koord_redupl_adv koord_redupl_adv.komp om_inte_X_så_Y reaktiv_X_och_X redupl_VP samordning samordning_grundtal.distributiv snarare/hellre_än_samordning såsom_X_så_ock_Y än_X_än_Y.samordning ömsom_X_ömsom_Y
?	satsförkortning	NP_NP NP_PcP
?	tidsuttryck	Adv/NP_in_PP.tid en_tids_aktivitet flerledad_fras_predikativ.väl för_antal_tid_sedan

		i_dagens_NP jämförelse.polaritet kalenderplacering kalenderplacering_NP.datum kalenderplacering_NP.dåtid kalenderplacering_NP.framtid kalenderplacering.framtid_på kalenderplacering.genitiv klockslag kvantifierande_genitiv.tid nominal_som_adverbial oavgränsad_aktion.i P_NP.tid så_AdvP_som_t-advl tiden_är_inne tidsangivelse.klockslag tidsangivelse.polaritet tidsangivelse.årtal tidsavgränsning_perfektiv.på
?	underförstådda led	Adj_men_dock Adj_som_nominal.abstrakt Adj_som_nominal.anaforisk Adj_som_nominal.folk_pl ellips.fragment ellips.komplement ellips.samordning instruerande_passiv RO_raka.genre_sport
?	upprepning	bla_bla_bla inte_X_inte juxt_redupl_adj juxt_redupl_adv juxt_redupl_intj koord_redupl_adv koord_redupl_adv.komp reaktiv_dubbel_aux reaktiv_X_och_X redupl_VP tautologi upprepad_komparativ V_och_V

	X_för_X X_som_X X_upp_och_X_ner
--	---------------------------------------

Jämförelsebegrepp	Kategori
adjective (cxn)	Adj, AP
adverbial strategy (str)	Adv, AdvP
determiner (cxn)	Det
?	Inf-m
?	Intj
noun (cxn), nominal modifier (cxn)	N, NP
TAMP (sem)	Neg
?	Konj, Subjn
preposition (str), ?	P, PP
pronoun (cxn)	Pn
participial strategy (str)	Pc, PcP
?	Pt
quantifier (cxn)	Q, QP
?	R
clause (aka clausal construction) (cxn)	S
verb (cxn)	V, VP